

gestopt” te worden, want al gooide hij met één zet van zijn stevige beenen het dek weer af, het genottelijke van Juffie’s handen knuffelend langs zich te voelen gaan bij ’t instoppen, wilde hij nooit missen.

Binnen twee minuutjes waren de kijkers dicht. De dag met zijn lief en leed, met zijn zegeningen en zijn zonden was vergeten. Op het slapende gezichtje lag alleen het onbewuste geluk van een kinderhartje, dat vrede heeft met God, met zich zelf, de mensen en het leven.

Den volgenden morgen had Huugje zijn spoortrein uit de kast gehaald. Twee doozen en de rails. Eerst moest hij alles uit de doozen halen, den seinpaal, het station, het wachthuisje en den tunnel. Alles stalde hij om zich heen op den grond uit. Ziezoo, nu de rails in elkaar steken. Juffie had het hem geleerd, en heel handig kreeg hij alles met zijn kleine knuistjes in elkaar, den wissel in het midden. En van daar uit twee lijnen. Ja, zoo moest het, want hij had een station en een wachthuisje. En dan ging hij zelf in den trein zitten, hij met Zus.

Tot voor den wissel bij ’t wachthuisje reisden ze samen. En dan . . . och, hoe was ’t nu ook weer? Moest Zus daar overstappen of hij zelf? Zus wilde altijd naar Tante Célestine, omdat die ook een klein meisje had en omdat ze daar een wagen hadden met twee bokken. Maar hij? Hij moest naar Den Haag, hij was immers burgemeester, net als Vader. Maar hoe was ’t nu ook weer? Moest hij overstappen? Stel je voor, dat hij in den verkeerden trein zat. En Zus naar Den Haag spoorde. O, nee, dat kon niet. Zus moest afgehaald worden. Die was nog zoo klein. Hij zou Tante Célestine vast bij ’t station zetten, want dat kon hij niet meer doen als hij zelf eenmaal in den trein zat. Hij had het porseleinen beeldje, dat vroeger op Moeders schrijftafeltje had gestaan, al in de hand. Maar . . . hoe was ’t nu met overstappen? Juf was er niet. Vader, die wist het. Hij moest het weten. Meteen sprong hij op, zwaaide zijn dikke beentje over het station heen, trok het andere voorzichtig bij langs den seinpaal, en draafde de gang door, de trap op naar Vaders kamer. Met dezelfde vaart bonsde hij de deur open en: „Vader, als je naar Den Haag reist . . . ?”

Hè . . . ! Beduusd bleef hij op het deurkleedje staan, geschrokken,

omdat hij gepraat had tegen iemand, die er niet was. De groote kamer leek nu opeens gewichtig stil na zijn stem. En zoo leeg.

Toen deed hij een paar pasjes de kamer in, voorzichtig, omdat . . . ja, omdat . . . het was toch zoo ongewoon zonder Vader. Hier was hij anders nooit „zoo maar alleen,” en liep hij nooit in en uit als in de speelkamer. Hij kwam er enkel als Vader er was . . . Ja, toen . . . gisterenmorgen . . . toen was het ook zoo geweest. Ineens vloog er een bange hitte in hem op. Dat hij het toch gedaan had . . . ! Vader had dat doosje expres meegebracht uit Parijs. Het rook naar Parijs. Dat doosje kwam ook nooit in de eetkamer of salon, waar alle andere menschen waren. Het bleef in Vaders kamer. En daar kregen hij en Zus er uit. Meestal alleen, als ze goeiennacht kwamen zeggen. Het doosje was van buiten al zoo mooi. Het kwam dan ook uit Parijs! Hij wist het heel precies: Op het deksel stond een rijtje meisjes, ieder met een open puntzakje in de hand, waaruit ze mochten snoepen. Hij kon het nu niet zien, want het stond op den rand van de kast. Die kast, die net zoo groot was als de heele muur. Het waren eigenlijk twee kasten op elkaar, en de onderste was grooter dan de bovenste. Daardoor schoot er een rand over. Op dien mooien glad-den rand had Vader altijd zooveel staan. Van die aardige dingen. De hond uit Parijs ook, die op moest passen, dat de papieren niet wegwaaiden en er daarom bovenop was gaan zitten. Huugjes oogen wandelden verder de kamer in, naar dien rand toe en zijn beentjes stapten mee. De eene helft, waar het doosje stond, kon hij net niet zien. Die zat achter de schrijftafel . . . Hij rekte zich uit, wankelde op zijn teenen . . . Nee, het was te hoog, er over kijken kon hij niet . . . En hij liep door, even wilde hij om de schrijftafel heen kijken . . . Ja, nu . . . Opeens deinsde hij terug, met een schokje en bleef pal staan. 't Mondje open, de oogen heel groot, en met strakken blik gericht op dat ééne plekje, waar . . . Toen brak de schrik . . . 't heele gezichtje versomberde van bittere, bittere teleurstelling.

Meteten smeed hij zich wild om op zijn hakken en rende de kamer weer uit. Vergat zelfs de deur achter zich toe te doen . . .

„Dat was misgerekend, baasje! En . . . nee, een geslepen inbreker ben je nog niet, je spoor is te volgen: Deur open . . . Goed, dat

ik het doosje maar heb weggezet. Voorkomen is beter dan . . . .”

Op het balkon, vlak om den hoek, met den stoel tegen den muur achterover gewipt, had burgemeester Van Heerden liggen lezen. En toen . . . . Hé, hoorde hij iets? In de kamer achter zich? Nog in den stoel liggend even omgekeken tusschen de planten door. Jawel, daar stond Huugje. Wat kwam die doen, zoo in zijn ééntje? Dat was verdacht.

„Nee, st . . . . niet laten merken, dat ik hem zien kan . . . . Zoo, baasje, dat had je niet gedacht . . . . Ja, warempel . . . . zoo'n rakker, daar stapt hij heen. Heel bedaard . . . . De verleiding is hem toch te sterk geworden. Toch nog onnoozel! Kijkt niet eens in het rond, of hij ook bespied wordt. Kijk, kijk . . . . hij rekt zich zoo lang mogelijk uit om te zien, of . . . . Dat zal je tegenvallen . . . . Kijk hem nu . . . . t Is zonde . . . . hij had er zeker ergen zin in. Wat staat hij nou verbluft te kijken. Zal ik hem . . . . ?

Daar gaat hij zoo waar alweer! Wat een haast! Zou hij me toch gemerkt hebben? Of . . . . 't kwade geweten . . . . ? Ja, dat was mis, poes . . . . Toch maar goed, dat ik het doosje achter slot heb . . . . 'k Zal maar net doen, alsof ik er niets van heb gemerkt. Dat is misschien nog het beste . . . .”

Juf liep de kinderkamer in om iets te halen. En daar vond ze Huugje, voorover op de tafel stil hangen schreien. Daar was hij aan komen rennen, had niemand gevonden. Een nijdigen stoot had hij gegeven tegen de treinwagentjes, die al keurig netjes opgesteld stonden en toen was hij met zijn armen neergespoft op tafel, in snikken uitbarstend.

Jufs voet tipte maar net even op het zeil, of hij schokte op uit zijn troosteloos doorhuilen, vloog van den stoel en gooide zich, de armen in wanhoop tot haar omhoog, tegen haar aan.

„Huugje, vent, wat is er?”

Het kind snikte maar door. Ze voelde zijn snikken diep uit zijn hartje komen.

„Is er iets gebroken?”

„Nee . . . . maar . . . . Vader heeft het doosje wèg . . . . gezet.”

Een oogenblik was het Margreet, of haar het denken stil stond.

Verbijsterd keek ze heen over 't kind, dat zich met heel zijn dik massief jongenslijfje tegen haar aan klemde om hulp. Had het kind werkelijk weer willen snoepen? Maar nee, dat kon het niet zijn. Om de fondant was het niet, dit was bitterder leed.

„Moest je dan in Vaders kamer wezen?” vroeg ze om tot helderheid te komen.

„Ja, want ik wist niet meer of Zus over moest stappen of ik en . . . ne, toen wou ik het aan Vader vra . . . h . . . gen en . . . toen was Vader er niet. En . . . h . . . toen zag ik het. Vader heeft het *weg* . . . gezet.’

Margreet ging, met hem op schoot, zitten en fluisterde tot hem neer: „Weet je, wat ik denk? Vader is bang geweest, dat, als je eens heel alleen in de kamer was, en als je dan het doosje zag, dat je dan zoo'n *ergen* zin zou krijgen, dat je het niet kon uithouden. Je weet wel, dat je tongetje al proeft, vóórdat je het lekkers in je mond hebt. Zie je en dat weet Vader ook wel. Vader gelooft je wel. Maar . . . als het eens een dag of wat geleden was en je kwam dan alleen in die kamer . . . Je kon er dan wel eens niet aan denken, dat je *beloofd* had, het niet weer te doen.”

Het kind keek op uit zijn verdriet en in zijn groote kijkers, waar al de leukigheid uit weg was op dit oogenblik, zag ze zijn hartje nõg vragend zoeken naar den troost, die *hielp*.

„Vader heeft zeker gedacht: „Ik zal het Huugje maar niet moeilijk maken. Als hij het doosje niet ziet, komt hij ook niet in de verleiding er iets uit te nemen.” Begrijp je wel?”

Margreet werd er ongerust onder, de groote oogen met den angstigen ernst er in, ze keken haar nog aldoor onbevredigd aan. Ze had het rechte nog niet geraakt. Dat zag ze.

„Maar . . . maar . . . ik *zal* het toch niet weer doen. Ik *heb* toch gevraagd, of de Heer me bewaren wil, dat ik het niet weer doe. En dan *doet* de Heer het toch ook . . . ?”

„Ja, dat is zoo,” zei Margreet opeens volmondig. Meteen sloot ze de armen over Huugje heen, vast langs elkaar. Alsof ze hem bergen moest tegen het onbekende, dat dit kinderhart nog te wachten stond in deze wereld vol ongeloof. Kon ze zoo haar armen over hem heen drukken, veilig, en altijd door, zijn heele leven, tot aan de hemelpoort toe . . .

„Vader weet niet, dat je dat gebeden hebt. Dat heb je immers gedaan, toen je naar bed ging. Wij beidjes waren toen alleen in de kamer.”

Plotseling lichtte een groote blijdschap den ernst uit Huugjes oogen weg en ze glommen weer met hun vonkvuurtjes van vroolijkheid. „Ja, dat is zoo. Vader wéét het niet. U was er alleen bij.”

Toen trok hij zijn zakdoek uit zijn zijzak en veegde met het vuilwitte propje zijn wangen droog.

„Juffie, weet u het ook? Moet Zus overstappen of ik? Zij wil naar Tante Célestine. En ik moet naar Den Haag ziet u, ik ben burgemeester, net als Vader.”

's Avonds gingen Zusje en Huug Vader goeiennacht zeggen, net als altijd.

In den schrijfstool, het hoofd nog vol bepalingen over electriche verlichting van zijn dorp, keerde burgemeester Van Heerden zich half om naar de kinderen. Hij wilde het ditmaal met een vluchtigen kus afdoen, maar Huugje bleef een eindje van hem af en onmiddellijk zag hij diens oogjes gaan naar de plaats, waar het doosje had gestaan.

Toen kwam het kind dichter bij en met het stevig rechte jongenspostuur, zoo leuk beertjesachtig in de witte trui, tegen de schrijftafel aan, keek hij Vader in het gezicht. „Vader, u had het doosje niet weg hoeven te zetten.”

„Zoo'n politicus,” flitste het door artikel vijf van het contract heen. Maar . . . die groote oogen, zoo heelemaal open vóór hem met dat blank doorzichtige van onschuld er in . . . ? Wat bedoelde het kind toch? Ze keken hem zóó argeloos aan, dat hij zich bijna schaamde. Neen, dat was geen politiek . . .

„Waarom niet?” vroeg hij om toch iets te zeggen.

„Ik zal er niks uitnemen, want ik heb aan den Heer gevraagd, of de Heer me bewaren wil, dat ik het niet weer doe. En dan *doet* de Heer het ook.”

't Werd den vader wonderlijk om 't hart bij den blik uit Huugjes oogen, waarin die ernst was, die maar één ding weet en zichzelf niet weet. Ernst, zooals er alleen is in een kind.

't Was of hij nêérknielen moest. Heel, heel diep buigen en dan hoog òp . . . zien tegen het ventje naast hem. Tegen zijn eigen kind. Tegen de grootheid van geloof in deze menschenziel van zes jaar. „Ik zal het nooit weer doen . . . want . . .”

Toen boog hij zich naar 't zij, over den leeren polsterrand van den stoel heen, en tilde Huugje op zijn knie. In een spontane opwelling van warmte en weemoed kuste hij het voorhoofdje, waarachter dat rein en ongeschonden vertrouwen huisde. In gepeins gleed zijn hand zacht heen en weer over het molligdikke armpje in soepel tricot. „Nee, dat wist Vader niet, dat je er voor gebeden had.” Meteen zette hij Huugje neer, ging naar de kast, haalde het doosje er uit en bracht het naar zijn oude plaatsje terug op den mahonie rand.

„Als je héél ergen zin hebt, dan kom je maar bij Vader en dan vraag je er om, hè? Dat spreken we af.”

„Ja! Mag ik?” Huugje straalde. „Mag dat? Ziet u . . . ik heb nou ook wel èr . . . gen zin en Zus ook.”

Zus en hij kregen elk een dikken bonbon. Ze mochten uitzoeken. Vader at van avond ook mee.

Zuinig zuigend op de groote fondantkluit — want als je niet te hard zoog, duurde hij wel haast tot in bed, — gingen de kinderen heen. En burgemeester Van Heerden bukte zich over het contract voor stroomlevering door de naburige stad.

„. . . . Voor iedere lamp van 32 N. K., brandend van een half uur na zonsondergang tot één uur voor zonsopgang f 30.— ; voor gloeilampen van andere lichtsterkte of langeren brandduur naar evenredigheid van deze.

Wanneer door de Gemeente booglampen worden geëischt voor straatverlichting, komen de kosten . . . .”

Maar . . . . waarom wilden zijn gedachten niet meer hechten aan die cijfers van brandduur en lichtsterkte? Wat was er gebeurd? Was Huugje er nòg? Zweefde er iets door de kamer? Of was hij zelf, als in het sprookje, aangeraakt door de hand van de fee? Was hij zelf weer kind? En zag hij de kerstlichtjes stralen? Daalde werkelijk nog eens de kerstengel neer bij de herders in het veld, en was de hemel open?

Kwamen al de engelen neergezweefd in dat prachtige licht en

zongen ze het lied, dat ze in den hemel hadden geleerd? En sprak die ééne engel tot de herders de boodschap van God?

Was hij kwijt dat „groot-mensch“ zijn, zóó, dat hij zichzelf heelemaal vergat? En was daar alleen het feest? En de engel met de boodschap dat niemand „bang“ behoefde te wezen? En mocht je gerust feestvieren? Alleen feestvieren en blij wezen, alle naars vergeten, alles wat bedorven was door jezelf, door je *zonde*, om dat kleine kindje, dat geboren was en in een voederbak sliep in een stal? Alleen maar héél, heel blij zijn, omdat dit kindje geboren was, dat alles „weer goed maakte?“ Dat vrede bracht *op aarde*. *Vrede* voor ongelukkige menschen. Voor zondaars. Mocht je net doen als de herders, je eigen leven vergeten en gaan naar „het kindje in de kribbe?“

Huugje was toch werkelijk weggegaan.... De kamer was leeg, overal waar hij den blik sloeg. Hij kon het kleine vuistje niet meer in zijn hand nemen.... En toch.... o, hij wilde dat handje zoo graag beetpakken en het vasthouden in zijn groote mannenhand, want het kleine handje had *den* schat gevonden. En *zijn* leven was zoo arm en dor.... wat was dat kleine handje sterk.... Dát was kracht, de kracht van God, als *je zelf* niet kon.... Hij behoefde waarlijk niet te knielen of néér te buigen om tot het kind óp te zien. Het was veel grooter dan hij, de volwassen man.... „Ik zal het niet weer doen, *want*.... *want*....“ En zoo staarde hij langen tijd in 't verleden, toen 't anders was, mèt hem. En in hem.

Plotseling rukte hij zich los en dwong zijn aandacht opnieuw naar de straatverlichting. Hij staarde de zinnen aan, alsof ze zijn verstand te boven gingen. Zijn blik gleed wel de regels langs, maar wat hij zag, was niets dan zijn eigen verloren paradijs. En al stond er geen engel met vlammend zwaard aan den ingang.... verloren was het toch.

Nog eens las hij, langzaam nu, woord voor woord om de beteekenis tot zich te laten komen. Ja, daar had hij den draad weer te pakken: „Wanneer door de Gemeente booglampen geëischt worden....“

„Natuurlijk worden op enkele plaatsen booglampen geëischt....“ zei hij hardop.

Toen was het feest uit.

Ja, zoo was het in het sprookje. De aanraking van de fee werkte,

„totdat je een mensch was tegengekomen.” Hij was een mensch tegengekomen. Hij merkte het niet eens, want hij werkte immers aan het contract voor stroomlevering, precies als een kwartier te voren, in zijn eigen kamer. Naast het stuk vóór hem op zijn schrijftafel lag een kladvel met aantekeningen in zijn eigenforsch handschrift....

Een mensch was hij tegengekomen. Zichzelf, Eduard van Heerden, burgemeester van....

SIERAAD VOOR ASCH

DOOR

JOH. P. RUYS

Martha Roemer stond in den grijzen winternamiddag voor het raam van het vriendelijke huis op het Frederik Hendrikplein, waar ze sinds twee jaar, na moeders dood, haar thuis gevonden had. Het was een stille, grauwe middag. Den geheelen dag dreigde reeds de regen, hoewel de scherpe noordenwind sneeuw deed vermoeden.

Ze overlegde sinds de laatste dagen wat met de naderende Kerstdagen te doen: thuis blijven, bij meneer en mevrouw Schurink, die het zeker op prijs zouden stellen — of bij Hendrien, haar oudere, getrouwde zuster in Amsterdam gaan logeeren. Een gedeelte van de vakantie zou ze dan nog in Den Haag kunnen blijven; ze hoopte althans nog eenige rustige dagen te vinden om een nieuw-begonnen novelle te beëindigen, waarvan het thema haar reeds maandenlang boeide, en zelfs hinderend haar gedachten had beziggehouden, terwijl ze nog het slot schreef van haar kort geleden verschenen familieroman.

Kon de idee geen gestalte krijgen ditmaal? Meer dan ooit voelde ze hoe moeilijk, hoe onzegbaar moeilijk het was, de ontroering zóó te verwoorden, dat de stille boodschap die elk harer novellen bracht, niet verloren ging. En wat dan nog . . . . dacht ze vaak. Hoe ongelooflijk verschillend reageerden de menschen op 'tgeen je schreef, en hoe weinigen die er iets in herkenden van hun eigen ziel. En wat haar als een troostende bemoediging aan waardeering was tegemoet gekomen, kwam altijd nog van vreemden. Die haar van nabij kenden,

haar schaarsche familie en vrienden, had ze spoedig in hun „belangstelling” doorzien. Nog priemde haar soms de gedachte aan de neerbuigende interesse voor haar eersten bundel novellen; ze hadden haar bijna systematisch uitgesloten buiten de sfeer van hun intieme gesprekken. Ze werd beschouwd als een buitennissig kind, dat zich natuurlijk te gecompliceerd en gewichtig achtte om mee te doen als een gewoon mensch, aan het leven van elken dag. En ze had toch niets liever gewild, dan dat gewone leven.

Maar haar hardnekkige onpartijdigheid in de tallooze gevallen van „miskening”, en „gepasseerd zijn”, als haar meening gevraagd werd, was reeds meer dan voldoende geweest haar als een bijzonder mensch te brandmerken, waaraan je au fond toch niet wist wat je had, die zich nu eenmaal met een air gaarne „boven” de kwesties stelde, als vond ze het dagelijksch leven toch iets minderwaardigs.

Spoedig had ze ingezien het volslagen nuttelooze om zich tegen deze kortzichtigheid te verdedigen.

Ze had geleerd een passieve houding aan te nemen, al nam ze alle levensuitingen scherp in zich op. En zoo het gemis aan belangstelling haar in den eersten tijd had gegriefd — de latere jaren hadden veel vergoed. Vreemden waren het geweest — die toch geen vreemden bleven, toen ze het contact gevoeld had met hun verwante zielen.

En toen ze na moeders dood op kamers gewoond had en het diepe gemis aan liefde en gezelligheid bijna niet te boven kwam, had ze het vriendelijke aanbod van de Schurinks niet afgeslagen, maar dankbaar aanvaard.

Zij hadden zich verbonden gevoeld door het leed: Martha, die als wees alleen stond, en de oude menschen die hun eenigen zoon hadden verloren, wier vreugdelooze ouderdom haar niet had afschrikt, omdat zij wist weer een thuis te krijgen, weer liefde te ontvangen, die zij ook zelf gul teruggaf.

En hun genegenheid had nog dieper grond: Hadden de ouders van den fijnvoelenden, doch ongezonder jongen niet als bij intuïtie gevoeld, de stille gemeenschap die er tusschen hun zoon en Martha had bestaan? Johan had, toen hij wist ongeneeslijk te zijn, die smart alleen en stil gedragen, met een berusting die God hem na fellen

strijd gegeven had — hij had er nooit openlijk met hen over gesproken, maar toen zijn moeder er voor gezorgd had dat Martha hem geregeld, als huisvriendin, kwam bezoeken, had hij deze bemoeiing dankbaar, bijna als vanzelfsprekend aanvaard. Die laatste maanden van zijn leven waren door hun ontroerende schoonheid sterk bijgebleven — de avonden, als Martha den zieke voorlas; getelde uren van smartelijke kostbaarheid.

Hij was uit hun leven weggeleden, en had in zijn ouderlijk huis een niet te vullen leegte gelaten.

Martha werd daarna geheel in beslag genomen door de ziekte van haar moeder. Nu zij er aan terugdacht, na vijf jaren, voelde zij zich ouder geworden. —

Ze was toen drie en twintig — en al vonden de menschen haar toen reeds te oud en ernstig voor haar leeftijd — nu voelde ze eerst recht hoe weinig levenservaring ze toen had bezeten.

Ze mocht niet klagen — ze had het nu goed. Johan's ouders hadden haar als kind verzorgd — vooral aan den ouden heer Schurink had zij veel te danken in haar litteraire ontwikkeling. Zijn groote belesenheid en critische geest hadden aan haar kunst goed gedaan. In de laatste jaren was ze eigenlijk meer tot ontwikkeling van haar talent gekomen — en na hard en onvermoeid werken, besnoeien en omwerken had ze zich eindelijk gezet tot het schrijven van haar grooten familieroman. —

Dit najaar had hun drieën de stille glorie gebracht van de uitgave van het boek.

Veertien dagen geleden, even voor St. Nicolaas, op een Zaterdagmiddag, was het pakket gebracht met de present-exemplaren. Met hunkerend-nieuwsgierige gezichten hadden ze staan toezien, rond de tafel, toen Martha voorzichtig het touw had losgeknoopt — en toen ze, in ontroerde dankbaarheid om dit groote moment, het eerste exemplaar hun overhandigde, glansden hun lieve oude oogen vochtig. —

In zulke oogenblikken voelde ze haar kunnen-schrijven als een heerlijk en machtig bezit.

Ze voelde zich een klein onderdeel van het groote levens-raderwerk, iets te zijn, iets te beteekenen voor andere menschen.

Haar diepste ontroeringen om het leven, als een wonder besloten

in iets wonderlijks, dat een „boek” is, zouden nu door honderden herbeleefd worden, en van wie ze wist dat ze het boek bezaten, suggereerde zij zich hun gevoelens bij het lezen van verschillende geliefde passages; tot heele fragmenten, die ze dan ademloos overlas, weer plotseling gloed en gestalte voor haar kregen.

O — ze had gebeden, dat het goed mocht zijn, haar werk, dat het de gedachten des menschen zou vermilden en leiden tot God . . . .

— Ben je nu al besloten, Martha? hoorde ze plots mevrouw Schurink vragen.

— Ik zal maar schrijven, dat ik kom — zou 't niet 't beste zijn? U weet dat Hendrien er op gesteld is — en ik vind 't ook wel prettig haar weer eens te zien . . . . 't Is al zoo'n tijd geleden, hè . . . .

— Zeker, kindje . . . . Voor ons mag je volstrekt niet thuisblijven, hoor. Dat zou Huub ook niet willen . . . .

Martha nam plaats in haar stoeltje, schoof een beetje dicht bij den haard, terwijl mevrouw Schurink een kopje thee schonk. — 't Is al vroeg donker, zei Martha, die peinzend naar buiten zag, naar den grauwen hemel. — Heerlijk toch, dat we geen overburen hebben, hè, je ziet hier altijd nog zoo'n prachtig stuk van de lucht . . . .

Mevrouwtje knikte.

Hoe vaak had Johan dat precies zoo gezegd . . . .

Ze moest in deze donkere dagen voor Kerstmis altijd zoo veel aan hem denken. Als de luchtige drukke zomer achter den rug was, had hij, bij 't zich terugtrekken binnen de huiselijke beslotenheid, zich zoo heerlijk „thuis” gevoeld, verzot op de kleine feestelijkheden van een theeuurtje, en de behaaglijke rust na het eten als hij, in een gemakkelijke houding, met z'n warme pantoffels aan, de courant las, en met vader de politiek besprak . . . .

Ze werd in haar gedachten gestoord door het binnenkomen van Schurink, als naar gewoonte, handenwrijvend.

Het was haar meer dan eens opgevallen, hoe zijn van ouds opgewekte natuur het altijd weer gewonnen had, na elke inzinking. En wel eens had ze hem en Martha benijd, omdat zij beiden nog iets anders hadden: hun werk.

Hij liep regelrecht op Martha toe en gaf haar een courant:
— De eerste recensie over je boek . . . . zei hij glimlachend. —
Stavast, hoor!

Drie dagen later schreef Hendrien terug, dat ze tegenslag had.

Mientje had de mazelen, en Jopie slijmhoest, 't was wel heel jammer, en ze had zich erg op haar komst verheugd, maar in de gegeven omstandigheden zou ze er toch niet veel aan hebben.

Het bericht stelde Martha teleur, want ze had er nu vast op gerekend te gaan. Maar ze verzoende zich spoedig met de gedachte in Den Haag te blijven.

Het vooruitzicht op eenige rustige vacantedagen thuis, in haar eigen vertrouwde omgeving, stemde haar tenslotte tevreden.

De weinige avonden, die nog aan Kerstmis voorafgingen, zaten ze met elkaar de critieken op haar boek te bespreken, en meermalen schudde de oude Schurink z'n grijze hoofd: Hoe gaarne had hij menige flauwe, zinledige bespreking willen verbeteren.

Hij had een grondigen afkeer van de moderne gemakzucht, de grenslooze oppervlakkigheid waarmee de menschen van dezen tijd zich konden afmaken van hun werk . . . .

Een hoogst enkele recencent drong tot den geestelijken achtergrond van haar werk door, staarde zich niet blind op kleinigheden — en verloor zich niet in gemeenplaatsen. Dan zag mevrouw Schurink glimlachend tot Martha op: het was toch wel een rijkdom . . . .

De avond voor Kerstmis was vinnig koud. Ieder jachtte zich naar de intimiteit van eigen woning. De winkels in Duinoord sproeiden vreemd-helder hun licht-overdaad naar buiten. Martha deed nog haar laatste inkoopen op de Frederik Hendriklaan, bleef even voor de etalage van Luyten dralen, waar ze tusschen de nieuwe uitgave den effen grijzen band van haar boek zag prijken en haastte zich toen naar huis.

Direct, den eersten vacantedag, had ze zich in den koelen, nuchteren morgen gezet tot schrijven, maar de uitwerking vlotte traag, en de moeilijk erkende onmacht gaf haar een geprikkeld gevoel van mislukking. Ze had haar werk opgeborgen en was een groote

wandeling gaan maken, tot verwondering van mevrouw Schurink, van wie ze meermalen had gevoeld dat zij haar schrijven beschouwde als een heerlijke prettige bezigheid . . . . Het wás ook heerlijk . . . . maar wie wist van de innerlijke spanning en strijd die aan het opschrijven voorafging . . . . hoe ze soms weken en maanden aaneen allerlei emoties doorleefde, eer ze tot klaarheid kwam. Niet altijd was er de goddelijke vonk, die aan de idee gestalte gaf — en dan leek het schrijven haar een geestelijke verkrachting, moest ze er mee ophouden, om haar zinnen niet te laten verschrompelen tot afgestompt hersenwerk.

Al zoo lang had ze willen uitbeelden in een korte felle dialoog: het leed van de ongetrouwde intellectueele vrouw, die, ondanks haar vermeenden geestelijken rijkdom, in armoë en liefde hunkerend door het leven ging, die niet de flair had, de liefde, zij 't bijna onbewust, naar zich toe te trekken, — ja, die misschien wel te gecompliceerd was voor een eenvoudig geluk, dat andere vrouwen als vanzelfsprekend hadden aanvaard, misschien wel zonder waarachtig het essentiele er van te beleven.

Dat had ook mevrouw Schurink, ondanks haar onbaatzuchtige liefde, niet begrepen, tot nu toe. Zij meende, dat Martha algeheele levensvoldoening gevonden had in haar schrijven.

Neen — Martha voelde dat ze haar novelle nog niet kon afmaken zoolang haar eigen onrustige verlangen niet tot rust kwam. Het zou een felle eenzijdige aanklacht worden tegen de menschen en tegen God. Tot bloedens toe zou ze moeten vechten, altijd weer opnieuw, tot het God zou behagen, ook haar, als zoovele andere vrouwen, rust te geven.

Verkleumd en verwaaid kwam ze thuis, waar ze, overrompeld door de bezorgde liefde van de oude menschen, langzaam bijkwam in de warme huiskamer, waar, op tafel, een azalea in vollen bloei, als een warme weelde werd overdropen door het milde lamplicht.

Na het eten zaten ze gedrieën bij elkaar.

Martha verdiept in het kerstnummer van een Engelsch magazine, Schurink in zijn avondblad en mevrouw in gedachten.

Er hing een storelooze rust in de kamer; Martha hoorde met korte

driftige geluidjes haar polshorloge tikken en op de oude theestof raasde het water. Mevrouw dacht aan het verleden. Hoe gauw gingen de jaren! Zij zag haar leven altijd in twee gedeelten: voor en na Johans overlijden.

Tegen dat het jaar ten einde liep, dwaalden haar gedachten als vanzelf terug naar vroeger.

Ze herinnerde zich nu opeens een stormachtigen Kerstavond, toen Johan gemobiliseerd was en hij geschreven had niet te kunnen komen, omdat hij op wacht moest.

Zij zaten toen, getweeën, in dezelfde kamer aan hem te denken.

Maar laat in den avond, toen ze al naar bed wilden gaan, was er gebeld — en was hij toch nog gekomen, moe en verregend, vergezeld door z'n „slaapje", 'n kameraad uit dienst, die geen tehuis had met de feestdagen. Zij konden toen twee dagen blijven, hij en Frits Wagenaar, 'n gezellige jongen, met 'n helderen sprekenden kop, die met studentikooze gemakkelijheid hun gastvrijheid had aanvaard.

't Was toen nog een toer geweest voor hun grage magen een goed menu klaar te maken. — —

Maar zelden hadden ze zoo'n heerlijk Kerstfeest gevierd. — —

Ze had nooit veel meer van Frits Wagenaar vernomen. Veertien dagen na Johan's overlijden, was hij plotseling gekomen, uit welken hoek van 't land wist ze niet meer, want in dien tijd reisde hij veel.

En de groote sterke kerel, met z'n blozend-gezonde gezicht, had zich voor zijn tranen niet geschaamd.

In de laatste jaren had ze niets meer van hem gehoord, — zoo gleed de een na den ander uit je leven weg; alleen de herinnering bleef. — —

— Heb jij nooit meer iets van Frits gehoord? verbrak plotseling haar onzekere stem de stilte.

Schurink schrok op en Martha keek verwonderd.

— Wie bedoel je? Welke Frits?

— Frits Wagenaar, je weet toch wel . . . . dien Johan op dien stormachtigen Kerstmis meebracht, toen hij in dienst was . . . .

— Oh . . . .! peinsde Schurink. — Nee . . . . hij reisde toen nogal veel . . . .

Heb jij hem nog gekend, Martha?

— Ik herinner me nog wel dien Kerstdag, ik zag Johan met hem uit de kerk . . . . We zijn toen nog een eindje opgelopen. Nadien heb ik hem nooit meer ontmoet . . . .

Toen mevrouw niet op het onderwerp doorging, hoewel Schurink en Martha de aandacht voor hun lectuur even hadden laten glippen, hernam de stilte weer bezit van de kamer.

Na een poosje werd er gebeld en bracht de poulier den haas, dien hij in de morgenuren beloofd had te zullen bezorgen.

Martha sloeg haar lectuur dicht — en liep in een plotselinge opwelling naar de keuken, om mevrouw te helpen met de voorbereidingen van het kerstmaal.

Schurink, die z'n courant had neergelegd, rookte peinzend z'n pijp, ongewild luisterend naar het gedempte geluid van de twee vrouwenstemmen in de keuken. Hij verstond niets, maar kon toch duidelijk de stemmen onderkennen. Hij stond op en trok een la open van z'n bureau, en bekeek nog eens het Kerstcadeau voor Martha:

Liefdedaden, van Sören Kierkegaard, in de sobere doch voorname uitvoering; dofzwart met goud.

Ze zou er blij mee zijn . . . .

Hij had de laatste weken veel over Martha gepeinsd.

Was er iets bijzonders met haar?

Hij had er met z'n vrouw over gesproken, die zich over z'n onrust verwonderd had. Wat ontbrak Martha?

Deden zij niet alles voor haar?

Had ze geen succes met haar schrijven?

Hij had gevoeld dat zijn vrouw Martha niet kon missen in haar verleden. En steeds weer moest zij haar betrekken in de liefkoosde herinneringen aan Johan. —

Hij voelde meer dan ooit, dat zij oud werden en het verleden hun toekomst was geworden, terwijl Martha nog midden in den strijd van haar jeugd stond, met het leven vóór zich.

Ze mochten haar niet langer binden aan hun dooden zoon. — —

Toen zij een uur later weer bij elkaar zaten en het gesprek liep over Martha's schoolwerk, ging vreemd en onverwacht de bel over.

— Hé, zei mevrouw — wie kan dat nou nog zijn — de post is toch al geweest.

— Wil ik even zien? zei Martha, maar Schurink was haar al voor. Gespannen wachtten de beide vrouwen in de kamer. Na het openknarsen van de buitendeur, een vreemde stem, even stilte, en dan verrast . . . . mannenstemmen door elkaar.

— Kom binnen, kom binnen — . . . . Nee maar, heb je nou ooit . . . . Ze zeggen weleens als je van de duvel spreekt, hè . . . . Geen uur geleden heeft m'n vrouw het nog over je . . . . man . . . . man . . . . is me dat een verrassing . . . .

Driftig duwde Schurink de huiskamerdeur verder open.

— Vròuw — Mārtha — hier heb je zoowaar Frits Wagenaar . . . . wat zeg je dààr nou van . . . .

— Dag mevrouw Schurink, hoe gaat het met u . . . . hoorde Martha nu zijn zware, klankvolle stem, terwijl hij groot en breed in z'n ulster binnenstapte.

Mevrouw Schurink was hem halverwegen tegemoet gelopen, wonderlijk ontroerd, dat ze zijn komst had voorvoeld. —

— Hoe toevallig — hoe toevallig — dat wij het juist over u hadden vanavond . . . . zei ze. — Doe uw jas toch uit . . . .

Martha had zich afzijdig gehouden en zag glimlachend toe naar de verrassende ontmoeting.

Doch eer Frits Wagenaar zich van zijn jas ontdeed, trad hij uit het volle licht van de staande schemerlamp op Martha toe.

Hij boog en zag haar toen aan in langzame herkenning.

— Ik meen . . . . weifelde hij, als dorst hij zijn vermoeden niet uitspreken.

— Martha Roemer — — viel Schurink hem in de rede, — de schr . . . ., maar een snelle blik uit haar oogen deed hem glimlachend zwijgen.

— Ja . . . . juist . . . . lachte de gast . . . . de schrijfster van . . . . ach toe dan . . . . die titel! Ik las er in den trein een recensie over in de Haagsche Post . . . . Ik ontmoette u toch al eens eerder, nietwaar?

— Zes jaar geleden, op dien Kerstavond, uit de kerk, zei Martha.

— Ja — — ja — — juist . . . . neen maar, dat hebt u goëd onthouden . . . .! en weer schalde zijn hartelijke lach door de kamer.

Martha bloosde, even verward door zijn plagenden uitleg van haar woorden, nam zich op hetzelfde moment voor, zich gereserveerd te houden tot ze wist wat ze aan 'em had.

De stilte was opeens weg.

Eenmaal in een gemakkelijken stoel, behaaglijk rookend aan zijn sigaar, kwam hij op verhaal, toen Schurink informeerde of hij nog zooveel reisde :

— Sinds eenige jaren ben ik geregeld in België werkzaam, als hoofdvertegenwoordiger van de zaak. — —

Joviaal land — — goed voor den handel maar ongezellig — — met Zondagen en in den winter niets gedaan. —

'k Had wel in Brussel kunnen blijven met de Kerst . . . . genoeg kennissen daar . . . . maar de trek naar Holland was me te machtig . . . .

Met Kerstmis naar huis — — zeggen ze wel eens . . . . lachte hij verontschuldigend. — Dat is toch maar zoo. — Een huis heb ik wel niet . . . . maar Holland is mijn huis. — — Als ik ginds aan „huis” denk, dan denk ik aan de gezelligheid van een thee-uurtje in een warm gemeubileerde kamer . . . . enfin — u weet zelf wel — — U begrijpt me nietwaar . . . . gezelligheid — — dat is . . . . zooals hier ! lachte hij, rond zich heen ziende. — 'k Dacht eerst naar Amsterdam te gaan, maar 't verlangen naar Den Haag werd me te machtig. En nu kom ik 't eerst even bij u aan.

De juffrouw zei het zoo juist: zes jaar geleden . . . . nietwaar zes jaren . . . . toen leefde uw Johan nog — — Ja — — ja — — waar blijft de tijd. — —

Met voorzichtige genotvolle teugjes dronk hij z'n thee leeg, glimlachend tegen mevrouw.

— Dat is lang geleden, mevrouwetje . . . . dat ik zoo rustig op z'n Hollandsch een kopje thee dronk. — — Dat gaat er toch maar niet uit, hè, bij een ras-Hollander, zooals ik gelukkig ben . . . . Men leeft daar zeer gemakkelijk en onbekrompen — — dat is zoo — maar toch denk ik er sterk over om weer terug te komen naar hier . . . .

Martha zag dat hij forscher geworden was. Zooals hij daar zat in zijn correct grijs colbert-costuum, onberispelijk boord met lila das — en met zijn frisch levendig gezicht, z'n vriendelijke oogen

waarin soms iets jongensachtig-ondeugends tintelde, was hij een model vlot zakenman — ze luisterde met belangstelling naar hem, heel z'n persoonlijkheid was haar een welkome afleiding in den gewonen gang der dagen, waarin ze slechts een bepaald slag menschen ontmoette. Bij hem geen spoor van wreede en bijna ziekelijke zelf-analyse, hij doorzag eenvoudig van iedere daad de consequentie — en zijn levens-aanvaarding bleek uitsluitend op ervaring en tact gebaseerd.

Ze was nu al nieuwsgierig, hoe zóó iemand nu wel zou reageeren op kunst en godsdienst — — op psychologische verwickelingen . . . .

— U blijft toch hopelijk logeeren? vroeg mevrouw.

— Maar, mevrouw! Dat zou te veel eer voor zoo'n zwerveling zijn — — Ik ben ééns zoo brutaal geweest — — maar daar dorst ik nu toch heusch niet op rekenen. Ik had al kamers willen nemen in Hotel „Duinoord”. Juist omdat ik nu eens niet in de drukke binnenstad wilde logeeren . . . .

— Welnee kerel, je blijft hier hoor! We hebben immers de logeerkamer vrij . . . . overreedde hem Schurink.

— Wat zeg jij, Martha? betrok hij haar in de beslissing.

En weer zag Martha zijn oogen wonderlijk haar antwoord afwachten.

— Ik heb hier niets te vertellen hoor! zei ze lachend — maar als ik meneer Wagenaar was, dan waagde ik het er nóg maar eens op . . . .

— Bravo! riep Schurink. — Nu, wat doe je, eenzame zwerveling?

De gast boog hoffelijk in de richting van mevrouw: — Ik neem uw vriendelijk aanbod gaarne aan . . . .

Toen Martha den volgenden morgen ontwaakte, zag ze de ramen dicht bevroren. Onder het aankleeden rilde ze van de kou.

Van beneden drong orgelspel tot haar door, het volle geluid, breed en krachtig, van den Kerstpsalm.

Dat moest de gast zijn, dacht ze bij zichzelf. Schurink speelde zachter, voorzichtiger.

Het gaf haar een blij en sterk gevoel, toen ze de trap afdaalde en de warme huiskamer binnentrad.

Ze gingen dien morgen allen naar de kerk, stevig ingepakt voor den fellen Oostenwind.

En eenmaal in de warme kerk, waar de hooge klare tonen van het orgel kerstliederen zongen, doorvoer Martha dezelfde ontroering van andere jaren.

Ze voelde, meer dan ooit, hoe haar ziel, haar geheele leven, was ingesteld op de Goddelijke belofte: de komst van den Heiland. Ook in mijn hart — Heere God — ook in mijn léven, bad ze, ook in mijn arme, ledige hart . . . .

Wonderlijk waren de beide Kerstdagen vergleden. De uren van gelukkig bijeenzijn, in de stille rijke sfeer van het blijde Kerstfeest, waren al te snel vergleden.

Martha leefde als in een droom. Zij had weer kunnen zingen, de heerlijke kerstmelodieën, terwijl Frits had gespeeld, op het harmonium.

Soms zaten ze stil naar hem te luisteren, als hij in den schemer doorspeelde, met een warmte en zuiverheid, die hem zelf verbaasde, doch die zijn ziel ontspande. Hoe had hij gehunkerd naar dit genot weer eens in volslagen zorgeloosheid te genieten van allerlei gemakken die hij gedurende de laatste jaren had moeten missen. Maar bovenal ontroerde hem de sfeer van toegewijde zorg en hartelijkheid.

De maaltijden met de sprankelende conversatie hadden de stille feestelijkheid van deze dagen nog verhoogd.

Toen Schurink er bij den gast op aandrong, nog eenige dagen te blijven, indien zijn zaken dit toelieten, verontschuldigde hij zich beleefd, doch beslist. Hij was voornemens oud en nieuw te gaan vieren bij een ver-familielid in Amsterdam.

Doch toen het den morgen na het Kerstfeest bleek, dat het vriezen nog steeds had aangehouden, en het uitzicht zich opende op schaatsenrijden, waarop Martha zich reeds lang had verheugd, nam de oude heer Schurink de gelegenheid opnieuw te baat, zijn gast te overreden nog eenigen tijd te blijven.

Een vreemde vrees weerhield Martha er eveneens bij hem op aan te dringen, hoewel ze innerlijk hoopte, dat hij het zou doen.

— Als ik nu m'n schaatsen nog hier had . . . . weifelde hij.

— O, dat is geen bezwaar, nietwaar vrouw — wij hebben nog wel enkele paren . . . .

Opeens flitste het Martha door 't hoofd, dat het de schaatsen van

Johan moesten zijn — en ze voelde even een beklemmdheid, die echter spoedig week, toen mevrouw zich direct bereid verklaarde, te gaan zoeken.

— Ik zou er wat voor óver gehad hebben, hoor, als ik in de gelegenheid gesteld werd, om met een lieve jonge dame . . . .

Frits viel Schurink in de rede, en wendde zich tot Martha: — Als u zoo'n aarts-materialist als ik ben voor lief wilt nemen . . . .

En weer, als zoovele andere keeren, hinderde het Martha, dat andere menschen haar als iets bijzonders beschouwden.

Moest haar schrijven dan altijd een hinderpaal zijn als het leven zelf beslag op haar wilde leggen?

— Hoe kómt u op die gedachte . . . .! antwoordde ze, wrevelig.

— Dat vechten jullie straks maar eens uit, hè, kinderen? lachte Schurink. En met een vaderlijk gebaar, maar in zijn oogen een lichtende vreugde, klopte hij Frits op den rug, terwijl z'n andere hand op Martha's schouder rustte: — Zul je goed op haar passen, amice, ze is 't waard, hoor!

Toen daalde mevrouw de trap af — met de schaatsen. Martha zag in haar oogen den verzwegen strijd, maar voelde iets als een onbegrepen dankbaarheid in haar hart, voor de moeder van Johan, toen deze de schaatsen aan haar overhandigde en haar lieve stem vroeg: — Deze zijn het toch, hè Martha?

Ze liepen samen voort, op de Stadhouderslaan, om, langs den Verhuellweg, den vijver te bereiken in de Scheveningsche Boschjes.

Gretig snoof hij den frisschen morgenwind in, en liet z'n oogen dwalen langs de kale boomen, wier dunne fijne takken grillig aflijnden tegen den lichten hemel.

Langzaam rees de gloeiend gouden winterzon. Een sterk en mild gevoel welde in zijn borst op — hoe vreemd, hoe vreemd was toch het leven, bedacht hij zich, terwijl hij van terzijde Martha opnam.

Wat liep hij hier rustig naast haar in dezen zuiveren, ongerepten wintermorgen.

Hij lachte nu om zijn dwaasheid van weg-willen van dit prachtige, dit wonderlijke geluk — dat hij nog diep wilde verbergen. —

Hij kende haar, en toch weer niet. —

Johan had hem wel iets van haar verteld en later had hij haar bundel novellen gekocht.

Eén verhaal was hem altijd bijgebleven, en steeds weer in herinnering gekomen als hij vrouwen, als Martha, ontmoette: De geschiedenis van een meisje dat overbleef; haar moeilijke strijd en eindelijkke berusting.

Aan Martha had hij alleen maar gedacht als een fijne stille natuur, over wiens ongetrouwd blijven zich ieder verbaasde.

En vaak had het hem verwonderd, dat hij in zijn gedachten meestal een scheidslijn getrokken had tusschen gewone en intellectueele vrouwen. —

Met de eene huwde men — met de andere knoopte men gaarne een geestige conversatie aan — — tegen de andere zag je op door hun geestelijke voornaamheid, en van die andere vermoedde je niet, dat hun hart zelf zoo hevig kon verlangen zich in liefde te geven — niet alleen in verstand, maar bovenal in liefde — zooals alle andere vrouwen.

En zijn aandacht voor Martha's lieve natuurlijke huiselijkheid, was in deze dagen gegroeid, tot een bijna jongensachtige vereering. —

Maar neen — — hij wist zich toch zijn eerste jeugd te boven — — hij had iets anders gevoeld. — Zijn opmerkzaamheid was volgroeid tot dat andere, wat hem zóó dwaas was voorgekomen dat hij gaarne met den eersten trein was weggestoomd, om zich in de eenzaamheid te bezinnen.

Op den Scheveningschen vijver was het ijs goed te berijden; het was er nog stil.

Zij waren opeens hun wonderlijke zwijgzaamheid te boven.

Haar sterke gezonde vroolijkheid stak hem aan.

Toen hij haar schaatsen had aangebonden en zich rood van inspanning oprichtte, zag hij in haar oogen, die hem zacht in liefde tegenglansden.

Even later voelde ze in wondere ontroering zijn sterke handen om de hare, en, terwijl ze, in gelijke maat over de baan zwierden en zwenkten, groeide in hun zwijgen de wonderlijke zekerheid, dat de weg tot het geluk, dat wachtte, voor hen open lag.

SNEEUW

DOOR

S. ULFERS

De menschen in Oostloorn konden zich niet herinneren, in geen winters, dat het zoo gesneeuwd had als in deze maand Januari.

Eerst had het gevoren; maar niet al te hard. Want de schaatsen waren niet eens voor den dag gehaald. Alleen de schooljongens hadden gereden, op het veldijs, en op de slooten; en verscheidene van hen hadden klappen opgelopen van moeder of van vader toen zij t'huis kwamen; want zij waren er doorgezakt en hadden natte kleeren meegebracht. De groote menschen waren niet tot rijden gekomen: de Vecht lag niet dicht, de groote binnenvaart lag niet dicht, en zelfs de breede grachten tusschen de veenlanden waren niet betrouwbaar geweest. „Zoo'n voorwintertje, zoo'n voorwintertje,” hadden zij gezegd; en zij hadden het gezegd, alsof zij bedoelden: „Wacht maar, over een week of wat, dan komt de echte winter, en dan zullen wij het hebben, en dan zal de pret goed wezen.” Neen, dat vriezen was van niet veel betekenis geweest.

En toen was het sneeuwen begonnen. Zoo zachtjes aan was het gekomen. Met een kleinen Noordoostenwind was er wat uit de lucht gevallen, een laagje over al het veld, en over het zwakke ijs; meer niet. Het was toch al zoo veel, dat de vrouwen den volgenden morgen asch en gruis strooiden op de gladde stoepen. „Je mocht eens uitglijden en een ongeluk krijgen,” klepte het van de eene onder-